

Developing a Conceptual Model for the Development of Worker Sport in Iran

Rahim Ramezani Nezhad¹, Hojat pahlavan^{*2}, Mehdi Naderinasab³

Received: Mar 04, 2020

Accepted: Jul 20, 2020

Abstract

Objective: The aim of this research was developing a Conceptual Model for the Development of Worker Sport in Iran.

Methodology: The research method was qualitative research with systematic exploratory approach. The statistical population consisted of two sections of human resources (managers, professors, educators, etc.) and information resources (books, articles, documents, media, etc.). The sample was selected based on theoretical saturation and was sampled in a theoretical way (18 people and 53 documents). The research tool was a library study and exploratory interviews. The validity of the tool was evaluated and verified based on the legal and scientific evidence of the sample, the opinion of the experts, and the agreement between the codebook editors. A multi-stage coding method was used to analyze the data using a systematic approach.

Results: The conceptual model consisted of six consecutive levels: context level (social supporters and environmental capacities), structure level (trustee institutions, strategic executive capability, and division of work between sectors and cross-sector), capability level (innovation and diversification, knowledge and technology system, Human Resource Management, Physical Resource Management and Financing in Worker Sport), Process Level (Sporting Events, Sport Needs Assessment, Sport Cultivation, General Sport Training and Sport Services to Workers), Performance Level (Sport Ability, Sport Achievement and Worker Sport Participation) and Outcome Level (Sustainable Development of Worker Sport).

Conclusion: Based on the conceptual model It can be said that the system of development of workers' sports development in the country Driven by a chain of contextual, structural, functional, process, functional, and consequential factors and the outcome of the relationships between these factors determines the output of the system and the development level.

Keywords: Public sport, Workers' sport, Development model, Development capabilities, Development processes.

---

1. Professor of Sport Management, Guilan University, 2. Ph.D. of Sport Management Islamic Azad University, ghazvin branch, 3. Assistant Professor of Sport Management, Islamic Azad University, ghazvin branch

* Corresponding author's e-mail address: h.pahlavan87@gmail.com

فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال یازدهم، شماره دوم، پیاپی ۳۰

شناسه دیجیتالی: 10.22124/JSMD.2020.15914.2261

مقاله پژوهشی

تدوین الگوی مفهومی توسعه ورزش کارگری کشور

رحیم رضائی‌نژاد^۱، حجت پهلوان یلی^۲، مهدی نادری نسب^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۴/۱۴

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر ارائه الگویی برای تحلیل و مدیریت توسعه ورزش کارگری در ایران بود. **روش‌شناسی:** روش تحقیق از نوع تحقیقات کیفی با رویکرد اکتشافی و سیستماتیک انتخاب شد. جامعه آماری شامل دو بخش منابع انسانی (مدیران، اساتید، مربیان، و ...) و منابع اطلاعاتی (کتاب‌ها، مقالات، اسناد، رسانه‌ها، و ...) بود. نمونه‌گیری به تعداد قابل کفایت بر مبنای رسیدن به اشباع نظری به صورت قضاوتی انجام شد (۱۸ نفر و ۵۳ نسخه). ابزار پژوهش شامل مطالعه اسنادی و مصاحبه‌های اکتشافی چارچوب‌دار بود. روایی ابزار براساس اعتبار حقوقی و علمی نمونه آماری، نظر خبرگان و ضریب توافق بین مصححان کدگذار ارزیابی و تایید گردید. جهت تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری چندمرحله‌ای و رویکرد تحلیل سیستمی استفاده شد.

یافته‌ها: مدل مفهومی شامل شش سطح متوالی بود: سطح زمینه (حامیان اجتماعی و ظرفیت‌های محیطی)، سطح ساختار (نهادهای متولی، قابلیت راهبردی اجرایی و تقسیم کار میان بخشی و فرابخشی)، سطح قابلیت (نوآوری و تنوع‌بخشی، سیستم دانش و فناوری، تأمین و مدیریت منابع انسانی، تأمین و مدیریت منابع فیزیکی و تأمین و مدیریت منابع مالی در ورزش کارگری)، سطح فرایند (رویدادهای ورزشی، نیازسنجی ورزشی، فرهنگسازی ورزش، آموزش همگانی ورزش و خدمات ورزشی به کارگران)، سطح عملکرد (قابلیت ورزشی، دستاورد ورزشی و مشارکت ورزشی کارگران) و سطح پیامد (توسعه پایدار ورزش کارگری). **نتیجه‌گیری:** بر اساس مدل مفهومی می‌توان گفت که سیستم توسعه ورزش کارگری کشور توسط زنجیره-ای از عوامل زمینه‌ای، ساختاری، قابلیت‌ی، فرایندی، عملکردی و پیامدی هدایت می‌شود و برآیند روابط بین این عوامل، خروجی سیستم و سطح توسعه را تعیین می‌کند.

واژه‌های کلیدی: ورزش همگانی، ورزش کارگران، مدل توسعه، قابلیت‌های توسعه، فرایندهای توسعه.

۱. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، ۲. دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، ۳. استادیار

مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین

° نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: h.pahlavan87@gmail.com

مقدمه

ورزش یک جریان و بستر نهادی است که تربیت نسل سالم، غنی‌سازی گردشگری و اوقات فراغت مردم، کسب غرور ملی و افتخار بین‌المللی، زیبایی و آراستگی جسمی، سلامت و تندستی عمومی، ترویج اخلاق و مشارکت اجتماعی و پویایی اقتصادی را برای جوامع فراهم می‌کند. هر چند پژوهش‌های مکرری اثرات مفید و پایدار جسمانی و روانی ورزش را در اقشار مختلف به اثبات رسانده‌اند و شواهد علمی و تجربی بسیاری درباره منافع شناخته شده فعالیت بدنی و مشارکت ورزشی مشاهده شده است؛ اما هنوز هم گزارش‌های سطح کشور نشان‌دهنده درصد بالای افراد غیرفعال به ویژه در اقشار دارای مشاغل سخت و رفاه کم است. با وجود اثبات این کارکردهای عدیده ورزش در سطح جهانی، اما در ایران و استان‌های آن هنوز ورزش به مثابه ضرورت و اقدام اساسی در توسعه انگاشته نمی‌شود (Safari, 2012). بنابراین نیاز به مداخلات برای تغییر در سبک زندگی شهروندان و خانواده‌ها به ویژه کارگران وجود دارد. از طرفی دیگر مقوله مشارکت ورزشی بسیار تغییرپذیر و پویاست و همزمان با تغییرات محیطی نیاز به بررسی و ارائه اطلاعات برای مدیریت و توسعه آن دارد. علاوه بر این مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه ورزش کارگری نیازمند آگاهی از ساختار محیط زندگی شهری و پایش مستمر آن می‌باشد زیرا سطح مشارکت افراد در ورزش و سطح برنامه‌های ورزشی در هر جامعه بسیار متنوع است. ورزش کارگری یکی از بخش‌های ورزش کشور است که با وجود ضرورت‌های فراوان توسعه ورزش آن اما جزو بخش محروم و کمتر برخوردار محسوب می‌شود (Iran Labor News Agency, 2018).

از این رو ورزش کارگری نیازمند مطالعه و برنامه‌ریزی راهبردی می‌باشد.

هدف از تحلیل و برنامه‌ریزی مدیریت و توسعه، اقدام به آینده‌نگری است تا با اتکا به مدل‌های علمی، بتوان آینده‌های محتمل را به آینده‌های ممکن، مرجح و مطلوب تبدیل نمود (Freeman, 2010). فراهم آوردن زمینه تحلیل سیستمی و راهبردی در ورزش کارگری؛ گام عمده و آغازین برای سامان بخشیدن به تلاش‌های گسترده و گوناگون در ورزش کارگران کشور محسوب می‌شود. بر اساس این دیدگاه و با اتکا به تفکر سیستمی و کل‌نگر، چنانچه ورزش کارگری به عنوان یک نظام و سیستم و در درون سیستم‌های بزرگ‌تری همچون نهاد نظام اشتغال و نظام ورزش کشور در نظر گرفته شود، عملکرد مدیریت آن، همزمان از عوامل مختلف درونی و بیرونی تأثیر می‌پذیرد. شناسایی و مدل‌سازی این عوامل می‌تواند پیچیدگی مدیریت این سیستم (ورزش کارگری) و عملکرد آن را ساده‌تر نموده و امکان تفکر نظام‌مندتری را فراهم می‌آورد.

تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه ورزش دارای پیچیدگی و گستردگی بالایی است زیرا توسعه جریانی است که در خود تجدید و دگرگونی کل ابعاد سیستم را به همراه دارد و علاوه بر این بهبود و رشد کمی و کیفی در سازه‌ها، فرایندها و رفتارها را در بر دارد (Ross et al., 2018). توسعه ورزش مشتمل بر ساختارها، سیستم‌ها، بسترها و فرآیندهایی است که منجر به مشارکت افراد در رویدادهای ورزشی، رشد و بهبود تولید و خدمات صنعت ورزش، پویایی و نشاط فرهنگی و اجتماعی محیط‌های ورزشی، ارتقای سلامت و تندرستی عمومی و دستیابی به جایگاه مناسب در عرصه رقابت‌های ورزشی بین‌المللی می‌گردد

"Sports Council of the Ministry of Cooperatives, Labor and Social Welfare," 2016). میرزآزاده (۱۳۹۵) نشان داد که موانع ادراک شده با انگیزه مشارکت ورزشی کارگران شهرستان قوچان رابطه معنی‌داری دارد (Mirzazadeh, 2016). نیکبخش و حاجی پور مهدی (۱۳۹۵) در بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش فناوری های جدید در ورزش کارگران نشان داد که معیارهای مدل TAM نقش مهمی در میزان کاربرد فناوری در ورزش کارگران دارد (Nikbakhsh & Hajipour, 2016). مرغزار (۱۳۹۵) در بررسی رابطه موانع ادراک شده با انگیزه مشارکت ورزشی کارگران شهرستان قوچان نشان داد که ارتباط موانع ادراک شده (کمبود انرژی، ضعف در انگیزه و اراده فردی، ضعف در مهارتهای ورزشی، کمبود در تجهیزات و امکانات ورزشی، کمبود حمایت‌های اجتماعی، کمبود وقت و زمان و ترس از آسیب اجتماعی) با انگیزش مشارکت ورزشی کارگران شهرستان قوچان رابطه معنی‌داری وجود دارد (Morghzar, 2016). حری (۱۳۸۹) در بررسی اثر برنامه ریزی ورزشی در اوقات فراغت بر سلامت روان شناختی کارگران مشاغل سخت گزارش کرد که برنامه بر اکثر شاخص‌های سلامت روان اثر معنی‌داری دارد (Horri, 2010). سجادی (۱۳۹۷) در بررسی اثر برنامه‌ریزی ورزشی در اوقات فراغت بر سلامت روانشناختی کارگران مشاغل سخت گزارش کرد که میزان اثربخشی این برنامه در حال حاضر مطلوب نیست (Sajjadi et al., 2018). برخی تحقیقات کلان هم در کشور انجام شده‌اند که مشمول ورزش کارگری نیز می‌شوند یا در یافته‌های خود به ورزش کارگری نیز پرداخته‌اند.

(Schulenkorf & Siefken, 2019). رویه‌های کلی در مدل‌های توسعه ورزش بر سه سطح ورزش پرورشی و آموزشی، تفریحی و همگانی و رقابتی و قهرمانی متمرکز هستند. ورزش کارگری به مجموعه‌ای نهادها (ادارات امور ورزشی در وزارت کار، فدراسیون و هیات‌های ورزش کارگری، مجموعه‌های ورزش کارگری)، نقش‌ها (مدیران، کارکنان، مربیان، کارگران مشارکت‌کننده و سایر)، فعالیت‌ها و رویدادها (آموزشی، تفریحی، رقابتی) و ساختارها (برنامه‌ها، اسناد، سیستم مدیریت، و سایر) اشاره دارد ("Iran Labor News Agency," 2018). ورزش کارگری، ورزشی است با رویکردی سلامت محور، که قصد دارد با ایجاد انگیزه‌های مثبت ورزشی، تا حد توان میزان مشارکت کارگران را در فعالیت‌های ورزشی ارتقاء داده تا از این طریق سطح نشاط و شادابی نیروی کار و تولید کشور را ترقی دهد و موجبات تحقق یک جامعه پویا، سالم و با نشاط که پیش نیاز توسعه و پیشرفت است را رقم بزند.

جهت فراهم‌سازی بستر بیان و تبیین بهتر مسئله پژوهش ابتدا به مرور مطالعات پیشین در زمینه موضوع پژوهش اقدام شد. در ابتدا تحقیقاتی که به صورت اختصاصی در زمینه مدیریت و توسعه ورزش کارگری صورت گرفت. مکفی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود نشان دادند که ارتباط بین ورزش همگانی و نشاط و بهره‌وری کارگران (اردبیل) رابطه معنی‌داری وجود دارد (Mokafi et al., 2018). شورای ورزش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (۱۳۹۵) در تدوین برنامه راهبردی توسعه ورزش کارگری به تحلیل سوات این حوزه از ورزش پرداخت. نتایج نشان داد که موقعیت استراتژیک SO برای ورزش کارگری است

(Abioye et al., 2013). لنارتویچ^۳ (۲۰۱۶) در بررسی کارکردهای ورزش در خانواده‌های طبقات پایین جامعه گزارش کرد که مشارکت ورزشی با غنی‌سازی اوقات فراغت و اجتماعی شدن خانواده‌ها ارتباط معنی‌داری دارد (Lenartowicz, 2016). دی گریس^۴ و همکاران (۲۰۱۷) در بررسی نقش ورزش در توسعه پایدار گزارش کرد که کارکردهای ورزش در شاخص‌های سلامت کار و مشارکت اجتماعی مردم و اقشار کمتر مرفه نقش معنی‌داری دارد (de Grace et al., 2017). بیل و دنیل^۵ (۲۰۱۸) در بررسی نقش رویدادهای ورزشی در توسعه نشان داد که در اجتماعات محروم این رویدادها به مشارکت ورزشی به توزیع عادلانه کمک می‌کند (Bell & Daniels, 2018). اسچولنکوف و سیفکن (۲۰۱۹) در بررسی فرایند ورزش برای توسعه گزارش کرد سبک زندگی سالم و متحرک نقش محوری در این زمینه دارد و در واقع مدل ورزش برای سلامت اساس ورزش برای توسعه است (Schulenkorf & Siefken, 2019).

مرور مطالعات انجام شده نشان داد که مطالعات حوزه مدیریت و توسعه ورزش کارگری کشور محدود بوده است. به طوری که در تحقیقات قبلا ورزش کارگری به مثابه یک سیستم مورد توجه قرار نگرفته است. همچنین ابعاد سیستم ورزش کارگری به صورت جامع بررسی نشده‌اند. علاوه بر این مدل‌های علمی و فکری جهت تحلیل سیستم ورزش کارگری ارائه نگردیده است. این در حالی است که حدود ۲۰ میلیون کارگر در

بنار و همکاران (۱۳۹۷) در تحلیل منظرهای توسعه مشارکت ورزشی در استان گیلان گزارش کردند یکی از اقشار بزرگ نیازمند خدمات ورزشی کارگران و کارمندان هستند (Benar et al., 2018). سجادی (۱۳۹۷) در آسیب شناسی ساختاری ورزش کشور، یکی از بخش‌های نیازمند تغییر ساختار را ورزش کارگری معرفی کرده است (Sajjadi et al., 2018). در سند گزارش مطالعات برنامه ششم توسعه وزارت ورزش (۱۳۹۶) ورزش کارگران نیز به عنوان یکی از حوزه‌های تخصصی در ورزش کشور، بیشتر با رویکرد حمایتی (ماده‌ها، راهبردها، و سایر) پرداخته شده و متولی اصلی آن وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی معرفی شده است که نیازمند تغییراتی در سیستم اجرایی می‌باشد. تحقیقات زیادی هم به ارائه مدل در ورزش همگانی پرداخته‌اند (Benar et al., 2018; Khatibzadeh, 2016; Majidi, 2017; Marjan & Mehdi, 2018; Safari, 2012) که قابل تعمیم و پوشش دهنده ورزش کارگری نیز می‌توانند باشند.

در خارج از کشور نیز مطالعات راهبردی در حوزه ورزش انجام شده است. والر^۱ (۲۰۰۲) در بررسی نقش پدر در فراغت خانواده و الگوهای ورزشی عنوان کرد ورزش یک بافت فرهنگی غالب در اوقات فراغت است و پدران می‌توانند در تفریحات ورزشی بیشتر از تفریحات غیر ورزشی هویت پدری خود را ابراز کنند (Waller, 2002). ابویوه^۲ (۲۰۱۶)، نشان دادند که کمپین‌های ورزشی نقش قابل توجهی در بهبود مشارکت ورزشی و فعالیت بدنی در بزرگسالان شاغل دارند

³ Lenartowicz

⁴ de Grace,

⁵ Bell & Daniels

¹ Waller

² Abioye Greenwood

کاربرد محوری دارد. اما در ایران سرانه مشارکت ورزشی پایین (کمتر از ۲۰ درصد) و عمده برنامه‌های توسعه ورزش همگانی تا کنون موفقیت قابل توجهی نداشته‌اند ("Sixth Development", 2017, Plan). مسائلی مانند محدودیت‌های ورزش بانوان و جایگاه ضعیف ورزش در سید خانوار سبب شده است تا ورزش به عنوان یک الگوی تفریحی و فراغت در سبک مصرف خانواده ایرانی جایگاه مناسبی نداشته باشد. از این رو می‌توان از ترویج فرهنگ ورزش خانوادگی به یک راه حل راهبردی و بسیار ضروری جهت توسعه ورزش شهروندی و همگانی نام برد.

از منظر روش‌شناختی نیز می‌توان گفت مبانی اصلی دانش در هر حوزه‌ای بر پایه مدل‌های شناسایی شده مناسب و نه یافته‌های جزئی و پراکنده قرار دارد و داده‌ها در قالب مدل می‌توانند کشف، تبیین و تفسیر شوند (Safari, 2012). بنابراین مدل‌سازی ابعاد سیستم توسعه ورزش کارگری نمی‌تواند روابط بین این عوامل را به‌طور کامل توضیح دهد، اما درک مکانیسم‌های اساسی آن را آسان‌تر می‌کند. فقدان مدل‌های قابل اتکا و دارای مصادق عینی در توسعه ورزش کارگری محقق را برآن داشت تا با اتکا بر نظرات کارشناسان مجرب، مدل ساختاری برای تحلیل و تفکر راهبردی توسعه ورزش کارگری را ارائه بدهد. هدف این است که مدل ارائه شده بتواند به خوبی ظرفیت ابعاد مختلف اثرگذار بر توسعه ورزش پایدار ورزش کارگری را نشان دهد و در حد خود قادر به تبیین کارکرد ساخت‌های اساسی آن باشد.

کشور وجود دارد و ورزش می‌توان نقش مهمی در ارتقای سلامت و غنی‌سازی اوقات فراغت آن‌ها ایفا کند. همگانی ورزش در محیط‌های کار و کارگری و در بین نیروهای کار همت گمارده و از این رهگذر موجبات سلامتی، شادابی و نشاط نیروهای کار و همین‌طور ارتقای بهره‌وری و کارایی و رشد و رونق تولید و اقتصاد ملی را موجب گردد ("Iran Labor News Agency", 2018). از این رو ضرورت دارد تا ابتدا همه عوامل تعیین‌کننده در توسعه ورزش کارگری شناسایی و چارچوب‌بندی شوند. سپس با دستیابی به یک مدل علمی ابزارهای برای تفکر استراتژیک و تحلیل راهبردی فراهم نمایند. از این رو براساس مبانی بیان شده؛ هدف از طرح تحقیقاتی حاضر؛ طراحی چارچوب علمی و اجرایی توسعه ورزش کارگری در کشور بود.

ضرورت پژوهش را می‌توان از دو منظر مورد بررسی قرار داد. از منظر اول قابل توجه است که گزارش‌های ملی و بین‌المللی نشان می‌دهد که شاخص‌های سلامت و نشاط در جامعه ایرانی در وضعیت نامناسبی قرار دارد و ایران جزو کشورهای توسعه نیافته از این منظر محسوب می‌شود. در عین حال گرایش به سبک زندگی کم‌تحرک و غیرفعال، تفریحات نامناسب و مجازی و مصرف کالاهای غیراستاندارد بهداشتی بالا گزارش شده است. در این میان، مشکلات اقتصادی مختلف و پرفشار مردم نیز با این معضلات همراه شده است و مسئله سلامت، نشاط، فراغت در زندگی و کار در اقصای کمتر برخوردار و طبقات غیرمرفه کشور بجرانی شده است. در این میان فعالیت ورزشی به عنوان یک راهکار جهت ارتقای سلامت و نشاط به ویژه در اوقات فراغت در سطح جهان پذیرفته شده و

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از نوع کیفی با رویکرد اکتشافی و چارچوب‌بندی سیستماتیک بود. جامعه آماری شامل دو منبع انسانی و منابع اطلاعاتی (منابع علمی، اسنادی و...) بود. بخش انسانی جامعه آماری پژوهش را تمامی کسانی تشکیل می‌دادند که آگاه به موضوع مدیریت و توسعه ورزش کارگری هستند و به صورت مشخص مدیران سازمان‌های حوزه ورزش کارگری، اساتید مدیریت ورزشی صاحب‌نظر در زمینه ورزش همگانی، مربیان شاغل در حوزه ورزش کارگری و... نمونه آماری به تعداد قابل کفایت بر مبنای رسیدن به

اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به صورت هدفمند و در دسترس نمونه‌گیری شد (۱۸ نفر). اساس انتخاب نمونه این بود که افراد منتخب بتوانند به شکل‌گیری نظریه و تکرارپذیری یافته‌ها کمک کنند. جامعه اطلاعاتی نیز شامل منابع اسنادی و علمی، گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی و منابع و آرشیوهای رسانه‌ای بود. نمونه آماری این بخش شامل ۵۳ نسخه براساس رسیدن به اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به روش نمونه‌گیری نظری و از نوع قضاوتی نمونه‌گیری شد.

جدول ۱. مشخصات نمونه آماری پژوهش

نمونه	نمونه‌گیری	گروه مطالعه	
۱۸ نفر	هدفمند و در دسترس	مدیران و کارشناسان سازمان‌های حوزه ورزش کارگری	جامعه انسانی
	هدفمند و در دسترس	اساتید دانشگاهی صاحب نظر در ورزش همگانی	
	هدفمند و در دسترس	مربیان شاغل در ورزش کارگری	
۵۳ نسخه	نظری (قضاوتی)	منابع اسنادی و علمی	جامعه اطلاعاتی
	نظری (قضاوتی)	گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی	
	نظری (قضاوتی)	منابع و آرشیوهای رسانه‌ای	

پژوهش به صورت زیر می‌باشد. روایی ابزار با استفاده از روش‌های روایی‌سنجی ذکر شده در جدول ۲ کنترل و مطلوب ارزیابی شد.

ابزار پژوهش شامل مطالعه اسنادی نظامند و مصاحبه اکتشافی بود. سئوالات مصاحبه و چارچوب رونوشت مطالعه اسنادی بر اساس چارچوب نظری مدیریت و توسعه ورزش خانوادگی طراحی شده بود. مشخصات ابزارهای

جدول ۲. مشخصات ابزارهای پژوهش

روش	مطالعه اسنادی	مصاحبه
ابزار	رونوشت (چک لیست استخراج مفاهیم)	چارچوب پرسش (پرسشنامه بازپاسخ)
زمینه	جامعه اطلاعاتی	جامعه انسانی
روایی	انتخاب نسخه‌های معتبر به لحاظ علمی و حقوقی روایی محتوایی و صوری رونوشت از دیدگاه متخصصان	انتخاب افراد بر حسب شایستگی علمی و فنی روایی محتوایی و صوری پرسشنامه از دیدگاه متخصصان محاسبه ضریب توافق بین اساتید کدگذار و مصحح

سوم (موضوعی) انجام شد تا مقوله‌ها تبدیل به مولفه‌ها، سپس ابعاد و در نهایت عامل‌های اصلی در مدل مفهومی شوند. کدگذاری به روش ترکیبی ساختاری-کمی انجام شد و غربال مفاهیم مبتنی بر تکرار مشاهده از مرحله اول بکارگرفته شد. اینکار با استفاده از مطالعات قبلی و نظر چند متخصصان و مصحح انجام شد. در نهایت مدل پژوهش به صورت تخصصی در یک جلسه دلفی با حضور ۶ نفر خبره در حوزه موضوع پژوهش بودند و متغیرها و روابط بین آن‌ها و ویرایش و تکمیل گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش که با استفاده از ابزارها از جامعه آماری مستخرج شدند پس از مراحل کدگذاری در قالب چارچوب و مدل مفهومی تنظیم گردیدند. ۹۶ مولفه در چارچوب ۱۹ بُعد و ۶ سطح چارچوب‌بندی شد. عوامل شناسایی شده دارای بیشترین تکرار در منابع و بیشترین میزان ارتباط به ماهیت و ساختار و ورزش خانوادگی هستند. گزارش شده است. در جدول زیر برای کدهای سطح اول شناسایی شده میزان تکرار در مطالعه نظری (منابع اسنادی) و تجربی (مصاحبه) آورده شده است.

در این پژوهش، با ارائه بازخورد به مصاحبه‌شوندگان و قراردادن آن‌ها در مسیر پژوهش به طوری که بر نحوه پاسخگویی آن‌ها تأثیر نگذارد، به منظور افزایش روایی درونی اقدام شد. ضمناً، پس از انجام هر مصاحبه، الگوی بدست آمده تا آن مرحله ارائه می‌شد و در صورتی که مصاحبه‌شونده نکاتی را نسبت به الگو داشت، مورد بحث قرار می‌داد (تا مصاحبه خالی از هر گونه پیش‌فرض و جهت‌گیری انجام شود). همزمان با گردآوری داده‌ها، کار تحلیل آنها طی سه مرحله کدگذاری نیز شروع شد. پس از استخراج کدها، آنها طبقه‌بندی می‌شوند؛ مقایسه مداوم، فراوانی تکرار، تفاوت‌ها و تشابهات بین این کدها را آشکار می‌کند؛ طبقات جدا و یا ادغام می‌گردند تا نظریه در روند این فرآیند شکل گیرد. منابع و متون موجود نیز در روند تکمیل تئوری مورد استفاده قرار می‌گیرند. پس از انجام ۱۸ مصاحبه در طی دوره شش ماه، تحلیل داده‌ها حاکی از اضافه نشدن داده جدید به داده‌های قبلی بود (رسیدن به حد اشباع نظری). کدگذاری با استفاده از مطالعات قبلی و نظر چند پژوهشگر انجام شد. مدل پژوهش نیز براساس روابط شناسایی شده به صورت یک چارچوب مفهومی ترسیم گردید. کدگذاری در سه مرحله کدگذاری اول (باز)، کدگذاری دوم (گزینشی) و کدگذاری

جدول ۳. کدگذاری مؤلفه‌های شناسایی شده

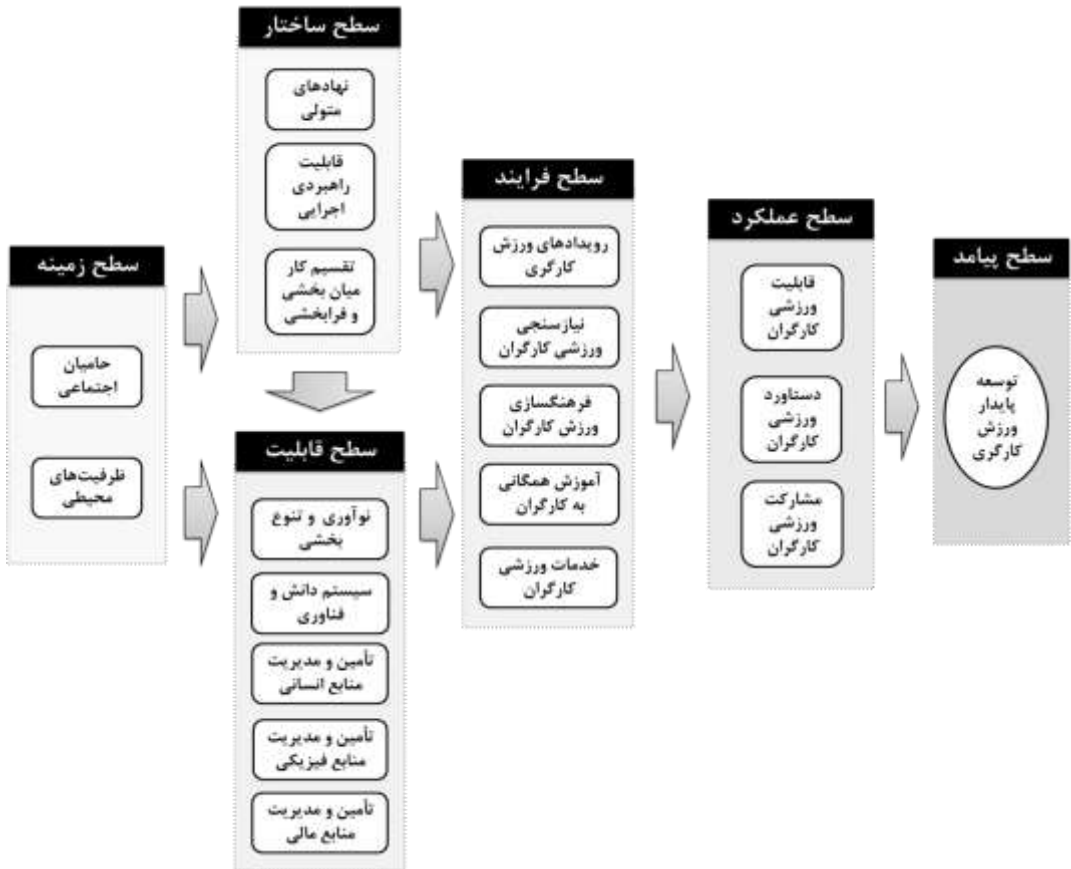
تکرار در مطالعه	مؤلفه	ابعاد	سطح
۱۳	توجه به مقوله ورزش شهروندی و همگانی در تحولات اخیر ورزش کشور	حامیان اجتماعی	سطح زمینه
۴	بالا بودن جمعیت کارگری و وجود روحیه تلاش و سازندگی در آن‌ها		
۴	وجود تمایل در اعضای خانواده‌های کارگران به همیاری ترویج مشارکت ورزشی این خانواده‌ها و امکان مشارکت دهی آن‌ها		
۳	وجود ترحم و احترام به کارگران در جامعه و امکان جلب حمایت اجتماعی بیشتر برای ارائه خدمات به آن‌ها	ظرفیت‌های محیطی	سطح زمینه
۱۱	رسانه‌ها از جمله رسانه‌های ورزشی		
۸	مراکز خدمات تفریحی ورزشی		
۶	شرکت‌ها و موسسات تجاری ورزشی	نهادهای متولی	سطح ساختار
۳	ادمین‌های صفحات ورزشی در شبکه‌های اجتماعی		
۲	موسسات مردم نهاد و اجتماعی ورزش و سلامت		
۱۵	اداره کل امور ورزشی وزارت کار و ادارات استانی آن	قابلیت راهبردی اجرایی	سطح ساختار
۱۶	فدراسیون ورزش کارگری و هیأت‌های استانی		
۱۰	ادارات ورزش و جوانان و هیأت‌های ورزشی		
۷	وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک و پارالمپیک	تقسیم کار میان بخشی	سطح زمینه
۶	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها		
۴	اداره و واحدهای ورزشی در سازمان‌های دولتی و غیردولتی مانند شرکت نفت		
۱۲	وجود طرح و برنامه تخصصی یا برنامه‌ریزی راهبردی توسعه ورزش کارگری	قابلیت راهبردی اجرایی	سطح ساختار
۸	توجه به ورزش کارگری در برنامه‌های کلان توسعه ورزش کشور		
۷	تعریف و رهبری واحدهای تشکیلاتی مناسب برای ورزش کارگری در نهادها		
۵	کارآمدسازی سیستم نظارت و ارزیابی عملکرد در حوزه ورزش کارگری	تقسیم کار میان بخشی	سطح زمینه
۵	وجود سازوکارهای مستقل و مناسب مدیریتی در بخش‌های متولی ورزش کارگری		
۱۳	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشترک سازمان‌های متولی ورزش کارگری		
۷	مشارکت دهی مناسب همه نهادهای مرتبط با ورزش کارگری	تقسیم کار میان بخشی	سطح زمینه
۷	تفهیم و تبیین مناسب فرابخشی بودن امور توسعه ورزش کارگری		
۶	هماهنگی و تعاملات دو طرفه بین سازمان‌های ورزش کارگری با سایر نهادهای همکار مانند ادارات ورزش و جوانان		
۴	ایجاد ساختارهای میان بخشی ورزش کارگری مانند شوراهای استانی	نوآوری و تنوع بخشی در ورزش کارگری	سطح زمینه
۸	بهره‌گیری از دانش جدید و روز		
۷	نوآوری و خلاقیت در ابعاد مختلف فعالیت‌های ورزشی		
۶	بکارگیری انواع فعالیت‌های مختلف	سیستم دانش و فناوری	سطح زمینه
۶	الگو برداری از کشورهای مختلف جهان در زمینه ورزش کارگری		
۵	ترویج فرهنگ خلاقیت در بین مربیان و مشارکت کنندگان در ورزش		
۹	انجام مطالعات پژوهشی و تهیه اطلاعات مناسب	سیستم دانش و فناوری	سطح زمینه
۸	بکارگیری سیستم فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدیریت ورزش کارگری		
۹	استفاده از تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری در فضاهای ورزش کارگری		
۶	استفاده از رسانه‌های اجتماعی مجازی	مدیریت منابع انسانی	سطح زمینه
۱۱	بکارگیری مربیان مشاوران ورزشی در مجموعه‌های ورزشی کارگری		
۷	بهره‌گیری از ظرفیت داوطلبان ورزشی مانند دانشجویان و ..		
۶	کارشناسان سازمانی در مجموعه ادارات، فدراسیون و هیأت‌های کارگری		

۵	داوران، پیشکیشان و ... در مسابقات ورزش کارگری	تأمین و مدیریت منابع مالی
۱۰	کسب درآمد از طریق اجاره امکان و فضاهای ورزش کارگری	
۸	ارتقای بودجه اداره امور ورزشی وزارت کار و ادارات استانی	
۸	ارتقای بودجه فدراسیون ورزش کارگری و هیات های استانی	
۷	جذب حمایت موسسات و شرکت های تجاری	
۶	جذب حمایت خیرین و واقفان ورزش یار	
۵	کسب درآمد از طریق دریافت مبلغ برخی خدمات ورزشی از کارگران	
۴	پیگیری درصد اعتبارات و تسهیلات مصوب ورزش کارکنان در بودجه نهادها	
۴	جذب حمایت نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی	
۱۲	تجهیزات و وسایل رشته ها و فعالیت های ورزشی	
۱۰	فضا و اماکن ورزشی (سرپوشیده و روباز)	
۸	قابلیت دسترسی مناسب برای عموم	
۸	امکانات جانبی، بهداشتی و رفاهی مناسب	
۷	استاندارد و ایمنی اماکن و تجهیزات	رویدادهای ورزشی
۱۰	برگزاری رویدادهای مختلف ورزش کارگری در مناسبت های سالانه	
۸	ارتقای سطح مسابقات ملی ورزش کارگری	
۷	ترویج مسابقات محلی و درون سازمانی ورزش کارگری	
۷	جشنواره های تفریحی ورزشی برای کارگران	
۶	سازماندهی مسابقات استانی ورزش کارگری	
۶	برگزاری رویدادهای محلی ورزش خانوادگی کارگران	
۵	حضور مناسب در مسابقات بین المللی ورزش کارگری	نیازسنجی ورزشی
۱۱	شناسایی نیازهای مربوط به امکانات و خدمات لازم جهت فعالیت ورزشی	
۱۰	شناسایی نیازهای مربوط به سلامت روانی از طریق فعالیت ورزشی	
۹	شناسایی نیازهای مربوط به یادگیری و تمرین فعالیت ورزشی	
۸	شناسایی نیازهای مربوط به آمادگی جسمانی و تناسب اندام	
۴	شناسایی نیازهای مربوط به نشاط و رقابت از طریق فعالیت ورزشی	فرهنگ سازی ورزش
۷	آگاه سازی کارگران از ضرورت و کارکرد فعالیت ورزشی	
۷	استفاده از انواع روش های اطلاع رسانی مربوط به رخدادهای ورزش همگانی	
۵	تولید محتوای رسانه ای و تبلیغاتی مناسب برای ترویج ورزش کارگری	
۴	دعوت از شخصیت های محبوب در رویدادهای ورزشی کارگری	
۳	بازاریابی اجتماعی برای ورزش کارگری از روش های مختلف	
۲	شناسایی نمادها و سمبل های ورزشی در تاریخچه کارگران	آموزش همگانی ورزش
۸	آموزش ورزش کارگری در محلات و مدارس	
۶	آموزش ورزش کارگری در محیط کاری	
۶	آموزش شیوه صحیح فعالیت بدنی و رفتار چرکتی روزمره در محلات	
۵	آموزش شیوه صحیح آمادگی جسمانی	
۴	آموزش رشته های ورزشی در محلات	خدمات ورزشی به کارگران
۱۱	خدمات مشاوره ورزشی به کارگران	
۱۰	خدمات پیش سلامت و تندرستی به کارگران	
۵	ارائه تسهیلات و سبد کالای ورزشی به کارگران	
۳	اقدام به تهیه بیمه ورزشی برای کارگران	

۱۳	انگیزش انجام فعالیت ورزشی	قابلیت ورزشی کارگران	سطح عملکرد
۱۱	نگرش به فعالیت ورزشی		
۹	دانش و اطلاعات فعالیت ورزشی		
۸	مهارت انجام فعالیت ورزشی		
۸	میزان دستیابی به اهداف سلامتی و تندرستی ورزش	دستاورد ورزشی کارگران	
۵	دریافت بازخورد مناسب از انجام فعالیت ورزشی		
۴	میزان دستیابی به اهداف تفریحی و شادی ورزش		
۳	میزان دستیابی به اهداف درمانی و طبی ورزش		
۳	میزان دستیابی به اهداف مهارتی و رقابتی ورزش		
۱۱	مشارکت و انجام فعالیت ورزشی	مشارکت ورزشی کارگران	
۷	ارتقای مشارکت و انجام فعالیت ورزشی		
۶	استمرار مشارکت و انجام فعالیت ورزشی		
۴	قصد انجام مشارکت ورزشی		
۸	توانمندسازی کارگران از طریق ورزش	توسعه پایدار ورزش کارگری	توسعه پایدار
۷	نسبت مناسب توزیع سرانه‌های امکانات ورزشی به جمعیت کارگری		
۶	توزیع عادلانه امکانات در بین کارگران مناطق مختلف		
۶	تنوع بخشی و ثبات منابع مالی		
۳	تقویت پیوند ورزش و سایر ابعاد زندگی در کارگران		

انسانی، تأمین و مدیریت منابع فیزیکی و تأمین و مدیریت منابع مالی)، سطح فرایند (رویدادهای ورزشی، نیازسنجی ورزشی، فرهنگسازی ورزش، آموزش همگانی ورزش و خدمات ورزشی به کارگران)، سطح عملکرد (قابلیت ورزشی کارگران، دستاورد ورزشی کارگران و مشارکت ورزشی کارگران) و سطح پیامد (توسعه پایدار ورزش کارگری) می‌باشد.

مدل پژوهش براساس چارچوب یافته‌های کدگذاری شده به صورت شکل ۱ ترسیم گردید. ساختار مدل شامل سطح زمینه‌ای (حامیان اجتماعی و ظرفیت های محیطی)، سطح ساختار (نهادهای متولی، قابلیت راهبردی اجرایی و تقسیم کار میان بخشی و فرابخشی)، سطح قابلیت (نوآوری و تنوع بخشی در ورزش کارگری، سیستم دانش و فناوری، تأمین و مدیریت منابع

شکل ۱. مدل مفهومی منظرها و سطوح توسعه ورزش کارگری

راهبردها و راهکارهای پیشنهادی توسعه ورزش کارگری مبتنی بر مدل پژوهش: در نهایت راهکارهای پیشنهادی برای توسعه ورزش کارگری کشور براساس منظرهای مدل پیشنهادی شامل جدول زیر است.

جدول ۴. راهبردها و راهکارهای پیشنهادی توسعه ورزش کارگری مبتنی بر مدل پژوهش

راهبردها و راهکارهای زمینه‌ساز و ساختارگرا:
احیای آئین نامه اجرایی ماده ۱۵۴ قانون کار و احصاء ظرفیت های حقوقی و اعتباری این قانون مترقی
تدوین تقویم ورزشی متنوع و مبتنی بر نیازسنجی کارگران
تدوین و ابلاغ چارچوب تقسیم کار و وظایف بین سازمان‌ها و مراکز متولی در زمینه ورزش همگانی و اوقات فراغت
ترسیم یک چشم انداز واضح و شفاف از ابعاد ورزشی جامعه کارگری، نسبت به تدوین وظایف انجمن ها و اهداف ناشی از تاسیس آنها با توجه به موقعیتشان در حوزه ورزش کارگری
تشکیل و ساماندهی انجمن های ورزشی کارگران مطابق با نیاز و اقبال عمومی جامعه کارگری

تلاش مستمر به منظور مشارکت هیئت های استانی به عنوان اعضای اصلی مجامع ورزش کارگری و برگزاری مجامع انتخاباتی هیئت هایی که با سرپرست اداره می شدند
الگوپردازی از الگوهای موفق خارجی ترویج ورزش کارگری

راهبردها و راهکارهای قابلیت‌افزا و توانمندساز:

ارائه بسته و پکیج‌های حاوی وسایل کمکی و رفاهی در فضاهای ورزشی عمومی و توزیع تجهیزات ورزشی ارزان قیمت (از جمله کفش، لباس، توپ، راکت و...) در کارگرانی کم درآمد و نیازمند
ایجاد ایستگاه‌های مشاوره ورزش و تندرستی در فضاهای تفریحی عمومی
ایجاد پیست‌های اختصاصی برای ورزش صبحگاهی، دوچرخه سواری، پیاده روی کارگری
برآورد نیاز واقعی ورزش و ایجاد سازوکارهای مناسب جهت تأمین اقتصادی خدمات ورزشی عمومی
به وجود آوردن بسترها مناسب برای جذب و فعالیت داوطلبین و انجمن‌های مردم نهاد علاقمند به خدمات ورزشی
پیگیری تغییر کاربری فضاهای طبیعی و سکونتی شهر و حومه برای ایجاد قابلیت فعالیت ورزشی کارگری
تجهیز و تکمیل زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری فدراسیون
تزریق نیروی انسانی متخصص و کارآمد به ویژه در حوزه ورزش بانوان کارگر
توسعه فضاهای مجزای ورزشی در پارک‌های شهر و حومه برای کارگران
حذف اخذ مبالغ ورودی از رویدادهای ورزشی قهرمانی و رقابتی کارگری کشور
طراحی و ساخت وسایل تفریحی ورزشی مخصوص کارگران
فراهم‌سازی زمینه استفاده کارگری از اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی

راهکارهای فرایندنگر و عملکردگرا:

اجرای فعالیت ها و جشنواره های رفاهی، تفریحی و ورزشی ویژه خانواده های کارگری
تأکید بر مبانی دینی و فرهنگی تفریحات و ورزش کارگری در مساجد
دعوت از شخصیت‌های محبوب اجتماعی برای حضور کارگری در برنامه‌های ورزش همگانی
احیاء و بازشناسی انواع بازی‌ها و ورزش‌های سنتی به همراه معرفی انواع ورزش‌های جدید و مفرح به کارگران
اقدامات نمادین مثل دوچرخه سواری کارگری در روزهایی از سال
ایجاد زمینه‌های آموزش الگوهای صحیح فعالیت حرکتی و ورزشی در اماکن ورزشی عمومی، پارک‌ها و ... به کارگران
ایجاد کمپین‌های ورزش و خانوادگی برای خانواده‌های کارگری
برگزاری رویداد ورزشی در قالب رقابت های قهرمانی کشور و مسابقات جام های آزاد در رشته های مختلف ورزشی
مطابق با نیاز ورزشی کارگران
برگزاری کلاس های آموزشی و پنل های علمی و پژوهشی
پیش بینی اردوهای تدارکاتی و تامین کادرفنی مجرب و مربی و ... برای تیم‌های ورزش کارگری
تدوین نظام اطلاعاتی ورزش کارگری و تهیه شناسنامه و پروفایل الکترونیک سلامت و ورزش کارگران
تشکیل تیم های ملی کارگران از میان نخبگان ورزشی کارگر دارای حضور فعال در مسابقات قهرمانی کشور
تهیه بروشور، پوستر، کتاب، فیلم، انیمیشن و تیزر، زیرنویس‌های رسانه‌ای با موضوع و هدف آموزش ورزش کارگری
حضور در رقابت های بین المللی و رویدادهای جهانی ورزش کارگران و غیره عملیاتی
نیازسنجی ورزشی جامع از شهروندان و باننگری در ارائه خدمات بر مبنای آن.
شناسایی و رتبه‌بندی انواع بازی‌ها، فعالیت‌ها و رشته‌های ورزشی براساس نظرسنجی مستمر از کارگران
انعکاس رقابت قهرمانی کارگران کشور در قاب رسانه ملی و حضور فعال در بخش های خبری صدا و سیما

می‌دهند اما در گزینش تخصصی تفاوت دارند که به دلیل ماهیت ورزش کارگردی است. در تبیین کلیات مدل و روابط بین متغیرها، همچنین به صورت کلی می‌توان گفت از آنجا که مشارکت ورزشی کارگران یک بخشی از فراغت آن‌ها است بنابراین عوامل فردی و رفتاری به طور مستقیم تعیین کننده هستند و عوامل محیطی در نهایت باید بتوانند این عوامل مولفه‌های فردی را نسبت به فعالیت ورزشی سوق دهند (Benar et al., 2018).

متغیرهای ظرفیت‌های محیطی، تقسیم کار میان بخشی، نهادهای متولی و حامیان اجتماعی بر قابلیت‌های راهبردی و اجرایی اثر معنی‌داری داشتند. در برنامه راهبردی توسعه ورزش کارگری (۱۳۹۵) عمده مولفه‌های راهبردی از نوع علوم ساختاری و فرایندی بودند که تعیین کننده موقعیت استراتژی می‌باشند و نوع گزینش مفاهیم مدل را مورد تایید قرار می‌دهد. تحقیقات نشان داده‌اند که عواملی محیطی ورزش زمینه مشارکت ورزشی هستند و در طول زمان بر سایر عوامل اثر می‌گذارند (Majidi, 2017). اکوسیستم به مثابه ظرفی است که سایر عناصر در آن جریان دارند. از این رو هر چه عوامل موجود در اکوسیستم و محیط (نهادهای و ...) بیشتر بتوانند به مولفه‌های مدیریتی و اجرایی پیوند ایجاد کنند بیشتر می‌توانند زمینه‌ساز مشارکت ورزشی کارگران باشند. در این میان مدیریت مسئولیت مداخله مثبت و سازنده در الگوهای رایج فعالیت ورزشی افراد بر عهده دارد و نقش عوامل محیطی و ساختاری در عملکرد و نتایج تعدیل می‌کند (Benar et al., 2018). مدیریت ورزش با بهبود در فرآیندهای مشارکت می‌تواند مشارکت عمومی را برانگیزاند و تسهیل کننده مشارکت کارگران

بحث و نتیجه‌گیری

مدل پژوهش شامل ۱۹ متغیر دارای روابط بین معنی‌دار و برآزش مطلوب بود. مدل شامل شش سطح با متغیرهای زیر مجموعه آن‌ها بود: سطح زمینه در دو بُعد حامیان اجتماعی و ظرفیت‌های محیطی تعریف گردید. سطح ساختار نیز شامل نهادهای متولی، قابلیت راهبردی اجرایی و تقسیم کار میان بخشی و فرابخشی است. در سطح قابلیت ابعاد نوآوری و تنوع‌بخشی در ورزش کارگری، سیستم دانش و فناوری، تأمین و مدیریت منابع انسانی، تأمین و مدیریت منابع فیزیکی و تأمین و مدیریت منابع مالی شناسایی شدند. در سطح فرایند نیز منظرهای رویدادهای ورزشی، نیازسنجی ورزشی، فرهنگسازی ورزش، آموزش همگانی ورزش و خدمات ورزشی به کارگران تعریف گردیدند. همچنین سطح عملکرد سه بُعد قابلیت ورزشی کارگران، دستاورد ورزشی کارگران و مشارکت ورزشی کارگران را در بر می‌گیرد. در نهایت سطح پیامد شامل مولفه‌های توسعه پایدار ورزش کارگری بود. جریان کلی مدل شامل روابط بین سطوح به صورت متغیرهای زمینه‌ای، ساختاری، قابلیت، فرایندی، عملکردی و پیامدی است. روابط تعریف شده در سطح متغیرها که در محیط نرم افزار و براساس داده‌های پرسشنامه مورد تایید قرار گرفت. کلیات این منظرهای و روابط بین آن‌ها با منظرهای معرفی شده در مدل ورزش همگانی صفاری (۱۳۹۱)، الگوی عمومی سه شاخگی (ساختاری، محیطی، رفتاری)، مدل فعالیت ورزشی خطیب زاده (۱۳۹۵) و مدل مشارکت ورزشی بنار و همکاران (۱۳۹۷)، دارای انطباق و همسویی است (Benar et al., 2018; Khatibzadeh, 2016; Safari, 2012). این تحقیقات نظم موجود در مدل این پژوهش و تقدم و تأخر متغیرها را مورد تایید قرار

ورزش بر سلامت روان شناختی کارگران را معنی‌داری مشاهده نموده است (Horri, 2010). به صورت کلی می‌توان گفت که فعالیت ورزشی مستمر همراه با نهادینه شدن اثرات آن به طور اعم و اخص مشارکت ورزشی را شکل می‌دهد (Dollman & Lewis, 2010) ادامه مشارکت در ورزش از طریق مسیر بازخورد مشخص و تعدیل خواهد شد (Numerato, 2009). لنارتویچ (۲۰۱۶) کارکردهای ورزش در خانواده‌های طبقات پایین جامعه را غنی‌سازی اوقات فراغت و اجتماعی شدن خانواده‌ها می‌داند (Lenartowicz, 2016). اسپچولنکوف و سیفکن (۲۰۱۹) در بررسی فرایند ورزش برای توسعه گزارش کرد سبک زندگی سالم و متحرک نقش محوری در این زمینه دارد (Schulenkorf & Siefken, 2019). هادج و همکاران (۲۰۱۷) در بررسی زندگی مبتنی بر ورزش گزارش کردند که یادگیری و تمرین مهارت‌های ورزشی در نهادینه شدن ورزش و سبک زندگی مبتنی بر ورزش تاثیر بالایی دارد (Hodge et al., 2017). از آنجا که مشارکت ورزشی، کارکردهای بیشتر و هزینه‌ها و عوارض کمتری نسبت به اکثر تفریحات دارد به نظر می‌رسد پایین بودن سرانه مشارکت ورزشی کارگران در کشور عمدتاً به دلیل عدم آگاهی مناسب و نبود فرهنگ ورزشی مناسب باشد. هدف افراد از مشارکت در هر فعالیتی کسب دستاوردها و مزایای مورد انتظار است و میزان دستیابی به آن‌ها میزان تداوم مشارکت را تعیین می‌کند. کارکردهای ورزش نیز همانند مزایای مشارکت در ورزش چند بعدی هستند اما عمدتاً فراتر از سطح فردی هستند. در فرهنگ فراغت ایرانیان به چندبعدی بودن فعالیت‌های فراغتی بسیار اهمیت داده می‌شود،

باشد. بنابراین می‌توان گفت قابلیت‌های محیطی و ساختاری موجب می‌شوند که کارگران براساس بستر و امکانات موجود از بین رشته‌های ورزشی مختلف؛ مواردی را برگزینند و به مشارکت ورزشی بپردازند.

قابلیت‌های راهبردی از طریق متغیرهای نیازسنجی ورزشی، مدیریت مالی، نوآوری و تنوع‌بخشی، فرهنگسازی ورزش، آموزش همگانی، خدمات ورزشی، منابع انسانی، دانش و فناوری، منابع فیزیکی بر قابلیت ورزشی کارگران و رویدادهای ورزش کارگری اثرگذار بودند. عمده تحقیقات، مشارکت ورزشی را وابسته به وضعیت معیشتی، محیط اجتماعی و اقتصادی با میانجی‌های رفتاری و مدیریتی دیگر دانسته‌اند (Sugiyama, 2012). برخی تحقیقات پیشین تایید کننده این روابط هستند. نیکبخش و حاجی پور (۱۳۹۵) پذیرش فناوری‌های جدید در ورزش کارگران را وابسته به عوامل ساختاری-فرایندی نشان داد (Nikbakhsh & Hajipour, 2016). مرغزار (۱۳۹۵) نشان داد که ضعف در فردی، قابلیت و زمینه‌ای را با انگیزه ورزشی کارگران مرتبط می‌داند (Morghzar, 2016).

متغیرهای قابلیت ورزشی کارگران و رویداد ورزشی نیز از طریق مشارکت ورزشی و اهداف و دستاورد ورزشی بر توسعه پایدار ورزش کارگری اثر گذار بود. برخی شواهد علمی در ورزش کارگری کشور تایید کنند این روابط هستند. برای مثال مکفی و همکاران (۱۳۹۷) رابطه معنی‌داری بین ورزش همگانی و نشاط و بهره‌وری کارگران نشان داد (Mokafi et al., 2018). میرزاده (۱۳۹۵) رابطه معنی‌داری بین موانع با انگیزه مشارکت ورزشی کارگران گزارش کرد (Mirzazadeh, 2016). حری (۱۳۸۹) اثر

مطالعات در این حوزه باشد و به عنوان مقدمه‌ای به منظور فراگیر شدن ورزش در بین کارگران می‌تواند مبنای عمل قرار بگیرد. همچنین مدل ترسیم شده شناختی جامع از ورزش کارگری برپایه شناسایی عوامل کلیدی و چگونگی تعامل آنها با یکدیگر پدید می‌آورد و می‌تواند مبنای عقلانی توسعه مشارکت ورزشی در بین کارگران در کشور نیز قرار بگیرند. مدل ارائه شده به خوبی می‌تواند ظرفیت ابعاد مختلف در جذب کارگران به سوی ورزش را نشان دهد، قابلیت ارزیابی مستمر را ایجاد کند و روشن سازد که مشارکت کارگران در ورزش از چه عواملی و به چه صورتی اثر می‌پذیرد. براساس یافته‌ها می‌توان گفت دستیابی به سطح مطلوب از توسعه ورزش کارگری نیازمند یک رویکرد مدیریت اکوسیستمی است تا بتواند به طور مناسب همه نهادها و ذینفعان را جهت ایفای نقش فعال و هم‌افزا مشارکت دهد.

اداره کل امور ورزشی و فدراسیون ورزش های کارگری همچون موتور محرکه و عملیاتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی باید بکوشد تا فراتر از سنوات گذشته در تحقق مسئولیت های سازمانی خود در قبال کارگران وارد عمل شده و اثرات محسوسی را در ارائه خدمات ورزشی به جامعه هدف بر جای بگذارد. اداره کل امور ورزشی به عنوان بخش برنامه ریز و سیاست گذار و فدراسیون ورزش کارگری به عنوان بخش اجرایی این پیکره توانمند، بایستی با یک تحول استراتژیک موثر و ارتقای همگرایی عملیاتی بین دو بخش.

منابع

1. Abioye, A.I., et al. (2013). Do mass media campaigns improve physical activity? a systematic review and meta-

از این رو فعالیت ورزشی باید بیش از یک کارکرد ارزشمند و ملموس برای شهروندان فراهم کند تا در سید خرید و مصرف تفریحی آن‌ها جزو ترجیحات باشد. توسعه پایدار ورزش همگانی را نوعی مداخله اجتماعی می‌داند که شهروندان به دنبال ایجاد فرصت‌هایی برای مشارکت ورزشی است و هدفی برای تمام طول عمر و دوران زندگی اعضای آن می‌باشد. در واقع ورزش در نزد بسیاری از شهروندان جامعه فی نفسه فعالیتی ارزشمند، مثبت و مفید ارزیابی می‌شود و هر شهروندی ممکن است برای مدتی کوتاه (چندبار) به فعالیت ورزشی روی بیاورد اما این هدف اصلی توسعه مشارکت ورزشی شهروندان نیست، بلکه فعالیت ورزشی مستمر همراه با نهادینه شدن اثرات آن به طور اعم و اخص مشارکت ورزشی را شکل می‌دهد. براساس مدل اثرگذار نهایتاً از طریق عوامل مشارکت و قابلیت منجر به توسعه ورزش کارگری می‌شوند، بنابراین مشارکت ورزشی کارگران پیامد واکنش عوامل مبتنی بر زمینه ساختاری محیطی می‌باشد.

به صورت کلی سیستم توسعه ورزش کارگری یک سیستم پویا و فرابخشی بوده و نیازمند پیروی از زنجیره تحلیل عوامل بررسی شده در مدل پژوهش است. توسعه ورزش کارگری در بستر عوامل زمینه‌ای، از طریق کارآمدسازی ساختاری، ارتقا و بکارگیری قابلیت‌ها، یکپارچه‌سازی فرایندها و اثربخش‌سازی عملکرد منجر به توسعه پایدار می‌شود.

برپایه مدل طراحی شده می‌توان ورزش کارگری را تجزیه و تحلیل کرد و به نوعی دسته بندی جدید دست یافت که مبتنی بر مطالعات پیشین، تجارب مدیران و ادراک متخصصان است؛ این مدل، می‌توان چارچوبی مناسب و بومی برای

- socialization in post-communist Poland: A perspective based on Bourdieu's class theory. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(2), 219-237.
12. Majidi, C. (2017). Design of the Adventure Sports Participation Pattern. (PhD thesis), Kharazmi University (Persian).
13. Marjan, S., et al. (2018). City-friendly city-style physical activity with the approach of active cities, active communities, active citizens. *Sport Management Studies*, 10(48), 89-112 (persian).
14. Mirzazadeh, S.Z. (2016). The Relationship between Perceived Barriers and Motivation for Sport Participation of Workers in Quchan City. (M.Sc), Imam Reza International University (Persian).
15. Mokafi, D., et al. (2018). The Relationship between Public Sport and Joy and Worker Productivity. Paper presented at the Second National Conference on Promoting and Developing Public Sports, Ardabil Province, Ardabil, Ardabil Province Public Sports Board (Persian).
16. Morghzar, M.A. (2016). The Relationship between Perceived Barriers and Motivation for Sport Participation in Quchan City Workers. (Masters Thesis), Imam Reza International University (Persian).
17. Nikbakhsh, R., et al. (2016). Factors Influencing the Adoption of New Technologies in Workers' Sports Based on the TAM Model. Paper presented at the First National Conference on New Findings in Sport Science (Persian).
18. Numerato, D. (2009). The institutionalisation of regional public sport policy in the Czech Republic. *International journal of sport policy and politics*, 1(1), 13-30.
- analysis. *Archives of Public Health*, 71(1), 20.
2. Bell, B., et al. (2018). Sport development in challenging times: leverage of sport events for legacy in disadvantaged communities. *Managing Sport and Leisure*, 23(4-6), 369-390.
3. Benar, N., et al. (2018). Analysis of the Perspectives of Sports Partnership Development in Guilan Province: Services, Stratters, Factors, Custodians, Needs, Challenges and Solutions. *Sports Management Studies*, 10(48), 4215 (persian).
4. de Grace, L.A., et al. (2017). Exploring the role of sport in the development of substance addiction. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 46-57.
5. Dollman, J., et al. (2010). The impact of socioeconomic position on sport participation among South Australian youth. *Journal of science and medicine in sport*, 13(3), 318-322.
6. Freeman, R.E. (2010). Strategic management: A stakeholder approach: Cambridge university press.
7. Hodge, C.J., et al. (2017). A Family Thing: Positive Youth Development Outcomes of a Sport-Based Life Skills Program. *Journal of Park & Recreation Administration*, 35(1).
8. Horri, L. (2010). The Effect of Leisure Sport Planning on the Psychological Health of Hard Workers. (M.Sc), University of Tehran Center (persian).
9. Iran Labor News Agency. (2018). Iran Worker Sport Performance Report. News Agency Website, Content Code: 689867. (Persian).
10. Khatibzadeh, M. (2016). Regular sport participation pattern design. (PhD thesis), Tarbiat Modarres University (Persian).
11. Lenartowicz, M. (2016). Family leisure consumption and youth sport

23. Sixth Development Plan (2017). Sports section report. Strategic reports from the Ministry of Sports and Youth (Persian).
24. Sports Council of the Ministry of Cooperatives, Labor and Social Welfare. (2016). Iran Worker Sport Development Document, Sport Documentation Center and Web site of Directorate of Sport Affairs (Persian).
25. Sugiyama, T. (2012). The built environment and physical activity behaviour change: new directions for research? , Japanese Association of Exercise Epidemiology.
26. Waller, M.R. (2002). My baby's father: Unmarried parents and paternal responsibility: Cornell University Press.
19. Ross, S.E.T., et al. (2018). Latino parents' perceptions of physical activity and healthy eating: At the intersection of culture, family, and health. *Journal of nutrition education and behavior*, 50(10), 968-976.
20. Safari, M. (2012). Designing the Pattern of General Sports Development in Iran. (Ph.D thesis), Tarbiat Modares University (Persian).
21. Sajjadi, S., et al. (2018). Presenting a Pathological Model of Sport Structure in Iran. *Sport Management Studies*, 10(47), 85-108 (persian).
22. Schulenkorf, N., et al. (2019). Managing sport-for-development and healthy lifestyles: The sport-for-health model. *Sport Management Review*, 22(1), 96-107.